

# TẠI LẬU HOÀNG HẠC TIẾN MẠNH HẠO NHIÊN ĐI QUẢNG LĂNG

(Hoàng Hạc lâu tống Mạnh Hạo Nhiên chi Quảng Lăng)

## A – MỤC TIÊU BÀI HỌC

Giúp HS :

- Hiểu được tình cảm chân thành, trong sáng của Lí Bạch đối với bạn.
- Hiểu được một đặc điểm cơ bản của thơ Đường thể hiện ở bài thơ này : ý ở ngoài lời.

## B – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

### I – NỘI DUNG

Bài thơ này chỉ có 4 câu, dạy học trong một tiết thời gian khá rộng rãi, vì vậy khi giảng dạy, GV có thể nói thêm về đặc điểm của thơ Đường.

#### 1. Đặc điểm bài học

– Nội dung thơ Đường rất phong phú, trong đó cơ bản là thể hiện tình yêu thiên nhiên, đất nước ; ngợi ca tình người, *đặc biệt là tình bằng hữu* ; phản ánh hiện thực, nói lên nỗi bất bình, phẫn nộ trước những bất công xã hội và bày tỏ niềm cảm thông với những nỗi khổ đau của con người, nhất là của nhân dân lao động.

– Trong thơ Đường, thơ viết về tình bạn chiếm tỉ lệ rất cao. Các nhà thơ thời Đường đều rất trân trọng tình bạn :

*Hoàng kim vạn lạng dung dị đắc*

*Nhân sinh tri kỉ tối nan tìm.*

(Vạn lạng hoàng kim còn dễ kiếm,

Thế gian tri kỉ thật khó tìm.)

– Lí Bạch là người giao du rộng, kết bạn thân thiết với nhiều người, không kể đến địa vị, tuổi tác. Ông quan niệm :

*Ở đời biết nhau quý*

*Cần chi bạc với tiền.*

Có thể nói Lí Bạch là nhà thơ của tình bằng hữu. Mạnh Hạo Nhiên là người bạn văn chương, bạn "vong niên" (Mạnh Hạo Nhiên lớn hơn Lí Bạch 12 tuổi) thân thiết của Lí Bạch. Bài *Tại lầu Hoàng Hạc tiễn Mạnh Hạo Nhiên đi Quảng Lăng* thuộc đề tài "tống biệt" rất phổ biến trong thơ Đường.

– Bài thất ngôn tuyệt cú chỉ có 28 chữ mà ở đây nhan đề lại đến 10 chữ. Có lẽ vì phải như thế mới biểu đạt được hình ảnh con người đẹp giữa không gian đẹp.

– Ở bài thơ này không hề có một từ nào nói về tâm trạng, tình cảm nhưng cả bài thơ là một dòng tình.

## 2. Trọng tâm bài học

– Thơ Đường rất hàm súc, những ý nghĩa rộng lớn sâu xa được thể hiện bằng những bài thơ ngắn gọn, giàu "ý tại ngôn ngoại" (ý ở ngoài lời). Vì vậy đọc bài thơ này, cũng như đọc thơ Đường nói chung cần tĩnh tâm suy ngẫm để cảm thông với những nỗi niềm thi nhân muốn gửi gắm sau những câu chữ rất giản dị và cô đúc.

– Phát hiện được "ý ở ngoài lời" được thể hiện qua bài thơ. "Dĩ vô tình ngôn tình tất tình xuất" (lấy vô tình để nói tình thì tình tất hiện ra – Du Việt). "Vô tình" vì bài thơ chỉ toàn "cảnh" ; vậy mà đọc bài thơ lại cảm nhận được "tình".

– Số dĩ có được hiệu quả thẩm mỹ ấy là do những nghĩa hàm ẩn của từ ngữ, do các mối quan hệ, do hình ảnh cánh bướm dần xa trong đôi mắt thể hiện tình bạn triền miên vô tận trong tấm lòng.

## II – PHƯƠNG PHÁP VÀ TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC

### 1. Phương pháp dạy học

– GV cần gọi cho HS liên tưởng về các mối quan hệ, đặt mình vào vị trí của người đưa tiễn nhìn theo cánh bướm của người bạn cũ dần xa... ; từ đó mà cảm nhận được : bóng bướm trong đôi mắt thể hiện tình bạn trong tấm lòng.

– GV cũng cần giúp HS đối chiếu bản dịch thơ với nguyên tác (phiên âm) để thấy giữa bản dịch và nguyên tác có một khoảng cách (chẳng hạn : từ *cố nhân* chỉ dịch thành "bạn", đã mất đi nhiều ý nghĩa, 4 chữ *cô phàm viễn ảnh* dịch thành "bóng bướm" thiếu mất nghĩa cô đơn và dần xa...). Nhưng bản dịch của Ngô Tất Tố vẫn thể hiện được "dòng tình". Có lẽ đó là do cái "diệu" của thể thơ lục bát có thể "chở" được cái đậm thắm của tình người.

### 2. Tiến trình tổ chức dạy học

– Bài thơ rất ngắn nhưng có nhiều mối quan hệ.

– Một từ *cố nhân* tự nó đã gọi mối quan hệ gắn bó thân thiết từ lâu giữa bạn với bạn.

– Hoàng Hạc lâu (một thắng cảnh thần tiên) và Dương Châu (một thắng cảnh phồn hoa) được nối bởi dòng sông Trường Giang, mà dòng Trường Giang ấy lại tiếp với trời *như* đưa bạn vào cảnh tiên, cố nhân *như* cánh hạc vàng...

– Người Trung Quốc xưa coi "giai thì, mỹ cảnh, thắng sự, lượng bằng" (thời tiết đẹp, cảnh đẹp, việc hay, bạn hiền) là "tứ thú" (bốn điều thú vị). Ở đây có giai thì, mỹ cảnh, có lượng bằng nhưng "sự" thì "bất thắng" – li biệt.

– Sông Trường Giang là huyết mạch giao thông, thương nghiệp của cả vùng Hoa Trung và Hoa Nam. Giữa mùa xuân thanh bình này, hẳn trên sông thuyền bè ngược xuôi tấp nập. Vậy mà người đưa tiễn chỉ thấy một cánh buồm đơn chiếc (cô phàm) của cố nhân. Vì sao ? Vì tấm lòng định hướng cho đôi mắt. Người ra đi cô đơn, người đưa tiễn cũng cô đơn nhìn theo một cánh buồm cô đơn. Cánh buồm đơn chiếc dần xa, thấp thoáng rồi mất hút.

– Người đưa tiễn cứ đứng lặng mãi bên sông thì mới có thể thấy hình ảnh cánh buồm lẻ loi đơn chiếc giữa trời nước bao la, cánh buồm dần xa... rồi mất hút, vậy mà vẫn còn nhìn theo để :

*Chỉ thấy sông Trường Giang chảy vào cõi trời.*

Vậy là :

*Cố nhân..... thiên tế lưu*

– Chẳng một lời nói về tình. Cả bài thơ là cảnh mà cả bài thơ là tình – tình bằng hữu của Đường thi, tình bạn của con người.

### III – THIẾT BỊ DẠY HỌC

Có thể giới thiệu một vài tranh ảnh (nhưng cũng nên lưu ý một nghịch lí : đôi khi tranh ảnh lại làm người ta thất vọng, vì cảnh trong tưởng tượng thường đẹp hơn, phong phú hơn trong tranh).

### IV – KIỂM TRA, ĐÁNH GIÁ – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP

– Cho HS thực hiện phần *Luyện tập*.

– GV có thể cùng HS thảo luận về ý nghĩa của tình bạn trong tuổi học trò, trong cuộc sống hiện đại.

### V – TÀI LIỆU THAM KHẢO

Dùng các tài liệu tham khảo đã giới thiệu.